

ظرفیتهای توسعه تجارت گردشگری از طریق توسعه سامانه های حمل و نقل چند وجهی در کشور

جمشید حمزه زاده^۱

مقدمه

بدون تردید در دنیای امروز، منطقه خاور میانه بواسطه نرخ رشد جمعیت نسبت به سایر مناطق رشد یافته تر نظیر کشورهای اروپا، امریکای شمالی و شرق آسیا، بیشتر و بهتر می تواند بعنوان منطقه ای با ظرفیتهای وسیع اقتصادی و اجتماعی مورد هدف قرار گیرد، از سوی دیگر موقعیت ژئو استراتژیک ویژه این حوزه و برخورداری از نعمت درآمدهای نفتی و جریان ترانزیت و تبادل متراکم و رو بفرزونی کالا و خدمات سبب گردیده است تا برنامه ریزان اقتصادی کشورهای حوزه با شناخت این اهمیتها مبادرت به توسعه و تعمیر زیر ساختهای سامانه های ترکیبی حمل و نقل و اتصال این سامانه ها بیکدیگر و اعمال مدیریت بر شبکه های تاسیس شده نمایند. از سوی دیگر تحدید و توقف رشد جمعیت در کشورهای توسعه یافته و رشد بی وقفه اقتصادی و اجتماعی این جوامع پس از جنگ دوم جهانی موجب گردیده تا امروزه این روند به حدی از اشباع رسیده که عدم نیاز به توسعه بیشتر را سبب گردیده و بحرانهای اقتصادی و اجتماعی حاصل از آن را تجربه نمایند.

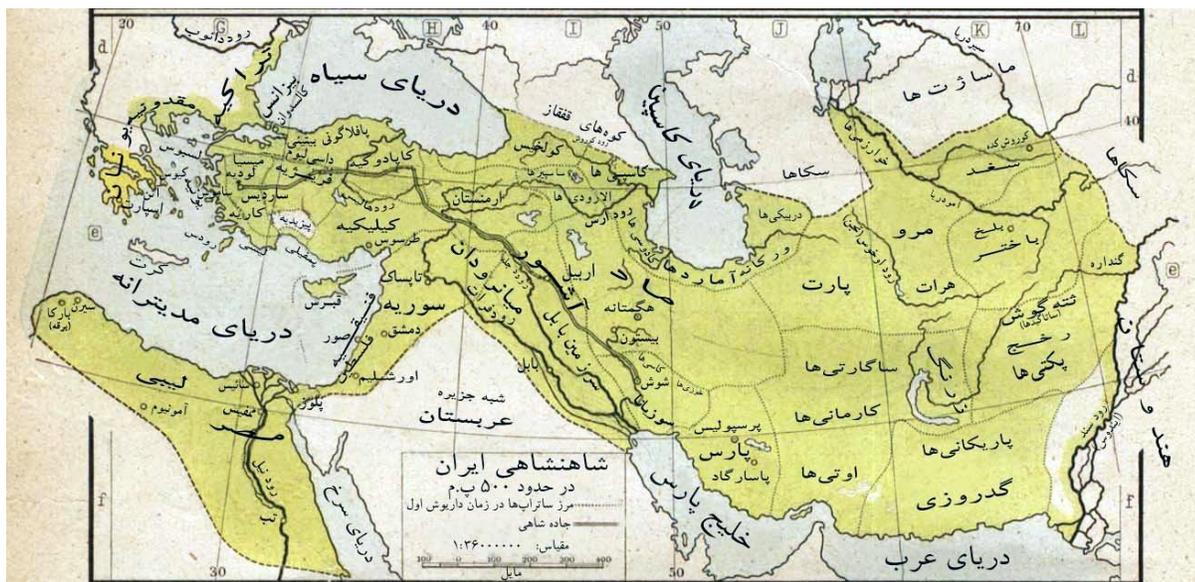
جایگاه استراتژیک کشور ایران

کشورهائی نظیر چین و هند محصول دوره فترت اقتصادی و اجتماعی کشورهای توسعه یافته بحساب می آیند زیرا آزاد سازی نیروهای عظیم فکری و انسانی و اقتصادی در این کشورها و تولید محصولات و کالاهای ارزان قیمت همراه با برنامه ریزی های همه جانبه و حساب شده موجب تبدیل این کشورها به غول های جدید اقتصادی و حتی سیاسی گردیده است، در این بین کشور ایران نیز بخوبی از اهمیت سرزمینی خود در منطقه رو به رشد خاورمیانه و نقش ارزشمند خود بعنوان یکی از محورهای اصلی توسعه این منطقه مهم آگاه بوده و برنامه ریزان اقتصادی کشور بخصوص در بخش راه و ترابری در دودهه اخیر اهتمام ویژه ای را برای ایجاد زیر ساختهای حمل و نقلی با تمرکز بر توسعه ارتباط با همسایگان خود مبذول نموده اند، لازم بذکر است که درک اهمیت سرزمینی ایران بعنوان یک شاهراه و شاهرگ تبادل اقتصادی بین شرق و غرب عالم از همان دورانهای نخستین سکونت ایرانیان در فلات ایران زمین برای این پیشینیان ارجمند نیز مشهود بوده بگونه ای که در فرازهای زیادی از تاریخ بواسطه تحركات لجستیکی، اقتصادی و اجتماعی اتفاق افتاده در این معبر، ایران مهد تمدن و تاریخ بوده و با استفاده از همین مزیت توانسته است بر شمار کثیری از کشور های جهان سیادت و استیلا داشته باشد. صرفنظر از آنچه که در دوره تاریخی 2500 ساله بر این سرزمین گذشته و با نگاهی اقتصادی، اجتماعی و سیاسی به دوره های نخستین پیدایش مدنیت در این منطقه می توان این نکته را بخوبی دریافت که ایران هنوز هم واجد همان دارائی ها و توانمندی های ژئو استراتژیک ارزشمند دوران باستان برای توسعه و تعمیر حوزه نفوذ اقتصادی و

¹مدیر عامل شرکت سرمایه گذاری هتلهاي پارس

اجتماعی خود بر شمار زیادی از کشورهای عالم می باشد، با توجه به گسترش وسائط حمل و نقل و استفاده از سامانه های ترابری ترکیبی می تواند گستره نفوذ اقتصادی کشور را حتی به جغرافیاهای دورتر مانند کشورهای امریکای لاتین و امریکای جنوبی نیز بسط دهد.

مدل سازی استقرار سامانه های حمل و نقل ترکیبی در پهنه سرزمین ارزشمند ایران می تواند با استفاده از همان الگوی جاده ابریشم باستانی انجام پذیرد ، همانگونه که این راهها و شاهراهها در آن زمان محل انتقال و تبدیل و تبادل کالا محسوب می گردیده امروزه نیز بشکلی نوین و با استفاده از همان مزیت های نسبی سرزمینی و عوامل فیزیکی و فنی می توان بار دیگر امپراتوری و سیادت اقتصادی و اجتماعی خود را تا اعماق مرزهای کشورهای اروپائی ، آسیائی در شرق و غرب بلکه در شمال و جنوب مرزهای کشور امتداد دهد.

نقشه وسعت اراضی تحت سیطره ایرانیان در دوران هخامنشیان با استفاده از مزیت های ژئو استراتژیک و محوریت جاده ابریشم

توجه و نگاهی عمیق و جامعه شناسانه به یکی از علل استیلای ایرانیان بر کشورهای دور و نزدیک در دوران باستان ، صرف نظر از پارامترهای تاثیر گذار کوچک و بزرگ فرعی، مهمترین دلیل ایجاد این حاکمیت سیاسی ، اقتصادی ، اجتماعی و نظامی گسترده در واقع همان استفاده صحیح و راهبردی از مزیت های سرزمینی، لجستیکی و جغرافیائی تاثیر گذار در تحولات و تحرکات این بخش از کره زمین بوده است. همانگونه که در سطور بالا عنوان گردید ، مهمترین عناصر توسعه و استیلای اقتصادی و اجتماعی ایران بر سایر کشور ها یعنی ارزشها و عناصر مدنی و جغرافیائی کم نظیر کشور ایران با همان شدت ، دامنه و میزان اهمیت دوران باستان نه فقط هنوز هم بقوت خود باقی بلکه در دوره های اخیر و همزمان با ولادت و استقرار نظامی جمهوری و مردمی در کشور این مزیت از قوت و پشتوانه محکمتری نیز برخوردار گردیده است .

حمل و نقل کالاها، ابزاری در جهت ایفای موقعیت از دست رفته

در دنیای امروز، یکی از راههای اصلی احیاء قدرت اقتصادی و اجتماعی، استفاده از مزیت انتقال کالا و خدمات و ایجاد شبکه های راههای مواصلاتی راهبردی مشارکتی با دیگر کشورهای حوزه و همسایه و برگرفته از همان الگوهای ابتدائی روابط تجاری دوران متقدم می باشد، ایران هنوز هم دارای همان عناصر بالقوه اصلی تبدیل شدن به کانون حمل و نقل و نقطه "هاب" سفرهای تجاری و گردشگری همانند دوران باستان بوده و از همان ظرفیتهای بی بدیل برخوردار است مشروط به اینکه با برنامه ریزی های سریع ، دقیق ، همه جانبه و آینده نگر بتوانیم هر چه زودتر راههای مواصلاتی دریائی ، هوائی ، زمینی خود را تحت

پروتکل‌های دو و چند جانبه توسعه و تکمیل نموده تا صنعت حمل و نقل بین‌المللی و ملی بتواند از ارزش افزوده‌های ناشی از استقرار این سامانه‌ها در کشور بهره‌برداری نماید.

توسعه تجارت داخلی و بین‌المللی در کشور ما بطور مسلم متأثر از ساختارهای فیزیکی پیشرفته مانند راه‌ها، جاده‌ها، پایانه‌ها و بنادر و فرودگاه‌های مناسب و استاندارد و گسترده، امکانات فنی و لجستیک قابل قبول دریایی، ریلی، جاده‌ای و هوایی و همچنین تشکیلات بیمه، بانکداری الکترونیک، موسسات و شرکت‌های توانمند حمل و نقل کالا و خدماتی توانمند و حفظ روابط حسنه و دائمی و رو به گسترش با نهاد‌های مشابه خود در سازمان‌های اداری کشورهای همسایه است، هم‌پیوند با این موضوع اهتمام زیاد و جدی دولت در سال‌های اخیر برای ایجاد شبکه زیرساخت اصلی حمل و نقل ترکیبی که در حال حاضر معطوف به شبکه راه آهن ملی می‌باشد حرکتی ستودنی بوده و ادامه این روند موجب خواهد گردید تا در آینده نه‌چندان دور شاه‌راه اصلی و مادر حمل و نقل ترکیبی یعنی خطوط ریلی در کشور به کیفیت و کمیت مورد انتظار رسیده و بدینوسیله با هم‌پیوندی آن با سایر وجوه حمل و نقل علاوه بر کالا و خدمات، از این شبکه‌ها و زیرساخت‌های حمل و نقلی بتوان بعنوان محملی برای انتقال گردشگران که طالب تنوع و رفاه و ارزانی می‌باشند نیز استفاده نمود.

چالش‌های فراروی حمل و نقل چندوجهی

هم‌اکنون رشد کمی و کیفی زیرساخت‌ها و وسائط حمل و نقلی در حوزه تعریف جامع عملیات سامانه‌های ترکیبی کشور متوازن نبوده و بغیر از خطوط ریلی و جاده‌ای، سایر وجوه حمل و نقلی، بویژه هوایی و دریایی هم‌عرض و مکمل با خطوط ریلی و جاده‌ای توسعه هم‌سطحی نداشته است که این خود موضوعی تامل‌برانگیز بوده و در سال‌های آتی نیاز به توسعه متوازن در ترکیبات وسائط و شبکه حمل و نقلی خواه از حیث بنادر و فرودگاه‌ها و خواه ماشین‌آلات و وسایل ترابری مکمل احساس گردیده و دچار کمبود خواهیم بود زیرا ظرفیتهای حمل و نقل هوایی و دریایی بین‌المللی ما و اتصال این شبکه‌ها به شبکه‌های ریلی و جاده‌ای بایستی فرصت‌های بهتر و بیشتری را کشور فراهم و اجازه ندهد تا بازار و ظرفیتهای حمل و نقل دریایی و هوایی و ظرفیتهای ملی به اجبار در اختیار رقبا قرار گیرد، با وقوف به این مهم روشن است که رشد متوازن و همه‌جانبه زیرساخت‌ها و رونق‌ها در تمام وجوه سامانه‌های حمل و نقل ترکیبی برای ایران در قالب یک شاگله جامع و قابل مدیریت اصولی و یکپارچه، دارای اهمیت است.

جایگاه صنعت گردشگری در حمل و نقل چندوجهی

در این بین همانگونه که گفته شد، توسعه صنعت گردشگری و مکمل‌های آن مانند صنعت هتلداری، صنعت تفریحات و گذران اوقات فراغت نیز می‌تواند بقدر قابل توجهی از توسعه صنعت حمل و نقل چندوجهی متأثر و بهره‌مند گردد، سفر گروه‌های گردشگر با استفاده از وسائط حمل و نقل ترکیبی در کنار حمل و نقل کالا برای گردشگران خالی از لطف و تنوع نبوده و از نقطه نظر اقتصادی، صرفه‌زمانی و امنیت و رفاه می‌تواند حائز اهمیت باشد، در کشورهای پیشرفته از نظر شیوه‌های متنوع حمل و نقلی و بخاطر تنوع در انتخاب‌های گردشگران و نیز بدلائل پیش‌گفته، تعداد گردشگران داخلی و خارجی و جابجائی‌های آنها از طریق سامانه‌های حمل و نقل ترکیبی مسافری، روز بروز افزایش یافته و استفاده از سامانه‌های ترکیبی حمل و نقل خودتبدیل به نوعی جاذبه و خاطره سفر گردیده، بعنوان مثال استفاده از روش‌های ترکیبی هوایی و دریایی در امریکای شمالی برای تورهای کروز اقیانوسی بسیار رایج بوده و پکیج دریایی و هوایی و حتی اتصالات حمل و نقل زمینی این بسته‌های مسافرتی در قالب یک قیمت و یک برنامه گردشگری عرضه می‌شود. بطور یقین امرگسترش صنعت گردشگری و استفاده از سامانه‌های ترکیبی حمل و نقلی برای انتقال و تردد گردشگران می‌تواند موضوعی قابل بحث و طولانی بوده و لذا مزایای متذتب بر این قبیل ساختارها را در کشور نمی‌توان بسادگی بر شمرده و از آن عبور نمود. در یک نگاه و چشم‌انداز کلی، تأثیرات چشمگیر و شگرف استفاده گردشگران از وسائط حمل و نقل چندوجهی با برنامه‌ریزی‌های خلاقانه تورگردانها موجب تحولی مهم در زمینه‌های مرتبط و مکمل صنعت گردشگری خواهد گردید.

تاسیس و توسعه انواع هتلها و اقامتگاهها، فروشگاهها و اماکن خرید، شبکه بانکها و بیمه های مسافرتی، رستورانهای مختلف، شهر بازی ها و مناطق تفریحی و نظایر اینها که در مقصد، مسیر و معبر جریان حمل و نقل ترکیبی قرار گرفته و بعنوان ساختارهای مکمل و ارز آور و اشتغال زای گردشگری محسوب می شوند نیز حائز اهمیت است. واقع شدن کشور ایران در کریدورهای استراتژیک حمل و نقلی شمال به جنوب و شرق به غرب امری نیست که از سوی سایر کشورهای جهان نادیده انگاشته شود، منافع ملی و مصالح کشورهای حوزه ارتباطی با این کریدورها با محوریت کشورهای ایران و ترکیه چیزی نیست که این کشورها نتوانند بدلایلی آن را نادیده انگاشته و از آن صرفنظر نموده و یا راهها و روشهای جایگزینی برای این مسیرها در نظر بگیرند، ارتباط رو به رشد کشورهای آسیای میانه با کشورهای حاشیه خلیج فارس و افریقا و حتی اقیانوس هندو بالعکس، ارتباط کشورهای غرب آسیا با شرق اروپا از اهداف کلان کشور ایران در مسیر توسعه و تکمیل شبکه راههای ریلی و جاده ای کشور می باشد. بهره برداری از این ظرفیتها در آینده و تکمیل و توسعه سامانه های حمل و نقل هوایی و دریایی و رفع عقب ماندگی های این دویخش و همچنین انعقاد پروتکلها همکاری با کشورهای محور کریدورهای عبوری از کشور خواهد توانست آینده بسیارمترقی، مرفه و امن را برای کشور عزیزمان ایران رقم زند. در این بین همانگونه که اشاره شد جریان گردشگری داخلی و خارجی استفاده کننده از سامانه های ترکیبی حمل و نقل توسعه یافته در مقام صادرات و واردات خدمات و محصولات فرهنگی می تواند کثیری از کسب و کارها و اشتغالات مولد را در حوزه های پیرامونی تاسیس و ساماندهی نماید، مراکز اقامتی بین راهی از قبیل هتل و رستوران و خدمات متصل، در زمره نهاد هایی هستند که بتدریج و بطور متوازن همزمان با توسعه ملی و بین المللی سامانه های حمل و نقل ترکیبی شکل و هویت خواهند یافت، جابجائی گردشگران سیاحتی و زیارتی در طول این شبکه ها بعنوان صنعتی خدماتی می تواند تولید کار و ثروت برای سکنه محلی نموده و چرخهای صنعت عظیم گردشگری ملی را در حوزه حمل و نقلی روان تر از گذشته بحرکت در آورد.

در این میان نقش تاسیسات اقامتگاهی و پذیرائی مسیر "جاده ابریشم شبکه سامانه های ترکیبی حمل و نقل"، بویژه در نواحی و شهرهای بزرگ کشور حائز اهمیت زیاد می باشد، سرمایه گذاری سود آور در این بخش بدلیل ازدیاد حجم گردشگران ورودی و خروجی به کشور از طریق کشورهای همسایه و دور و نزدیک می تواند در شکل گیری صنعت گردشگری توسعه یافته ملی آینده نگر و متکی بر شبکه حمل و نقل چند وجهی تاثیر گذار باشد، شرکت سرمایه گذاری پارس بعنوان یکی از بزرگترین زنجیره های هتلی در کشور با دارا بودن 6 هتل 5 و 4 ستاره در شهرهای مهم کشور از قبیل هتل شایان کیش، پارس مشهد، پارس کرمان، پارس ائل گلی تبریز، پارس اهواز و هتل کاروانسرای آبادان تامین کننده بیشترین سهم اتاقهای 5 ستاره کشور را دارا می باشد این شرکت با داشتن کارکنان آموزش دیده در همه سطوح، قابلیت های کمی و کیفی سطح بالایی را در ارائه خدمات اقامتی و پذیرائی به میهمانان و گردشگران و مسافران دارا می باشد، بغیر از هتل شایان کیش که در مسیر و مقصد سفرهای دریایی و هوایی قرارداد سایر هتل های این گروه علاوه بر مسیر های هوایی و جاده ای در مقاصد مسافرتی های ریلی ارزان قیمت و مطمئن واقع گردیده اند.

در سال 1390 بمنظور ارتقاء استانداردهای کیفی و ضریب اشغال این اماکن اقامتی و پذیرائی، اقدامات قابل توجهی از طریق بهسازی و بازسازی اماکن و تاسیسات و تجهیزات و همچنین آموزش نیروی انسانی مجموعه هتل های پارس صورت گرفته است، یکی دیگر از اهداف شرکت سرمایه گذاری هتل های پارس از طریق شرکتهای زیر مجموعه خود، برقراری شبکه مسافرتی و گردشگری دریائی در بین جزایر و سواحل خلیج فارس می باشد که با اجرای این طرح و بکار گیری کشتی های حمل مسافرو گردشگر، حلقه خدمات شرکت توسعه ترابری ایرانیان در بعد ارائه خدمات مسافرتی دریایی نیز کامل و بدینوسیله اهداف "حمل و نقل چند وجهی" شرکت توسعه ترابری ایرانیان را بخوبی محقق خواهد گردید.

نتیجه گیری

در پایان چنین می توان نتیجه گرفت که هر گونه حمایت و عنایتی نسبت به موضوع تاسیس و توسعه شبکه ترابری ترکیبی کشور می تواند بشدت در تمام ارکان اجتماعی و اقتصادی کشور تاثیر گذاشته و چرخهای سایر بخشهای صنعتی و خدماتی را نیز بحرکت پویا و پایدار بر انگیزد و لذا تصور کشوری موفق و

مدرن بدون استفاده از چنین ظرفیتهای ناب و فرصتهای ممتاز اصولاً " امری محال بوده و برنامه ریزان و کارگزاران کشور را گریزی نیست الا اینکه به این مهم
بیش از پیش توجه نمایند.